

INFORMATIE RAAD-DOCUMENT GEMEENTE WATERLAND

Nummer	: 106-273
Onderwerp	: Vervolg analyse en oplossingsrichtingen tekorten in het sociaal domein
Portefeuillehouders	: drs. A.A. van Nieuwkerk, mw. A. van de Weijenberg
Contactpersoon	: N. van Ginkel
Datum	: 28 augustus 2018

Kennisnemen van

vervolg analyse en oplossingsrichtingen tekorten in het sociaal domein.

Inleiding

Op 6 februari 2018 bent u met de raadsinformatiedocumenten 351-37 geïnformeerd over de structurele tekorten op het Sociaal domein in de jaarrekening 2017. Op 27 maart 2018 heeft u een analyse ontvangen over de tekorten in het Sociaal domein (raadsinformatiedocument 106-262) en bent u geïnformeerd dat wij maatregelen voorbereiden om het te kort terug te dringen.

Bestuurlijk (financieel) kader

Nadat wij medio mei zijn gestart als college zijn wij direct aan de slag gegaan met de bovengenoemde problematiek. Voor ons is uitgangspunt dat wij deze tekorten in 2020 in beginsel terug hebben gebracht tot het bedrag dat wij voor het Sociaal Domein ontvangen. Dat betekent dat wij – op basis van de nu bekende cijfers - in 2020 maximaal € 3.111.000,-- uit willen geven aan de Wmo, € 2.196.000,-- aan de Jeugdwet en € 3.350.635,-- aan de Participatiewet. Tegelijkertijd moet worden bedacht dat de beoogde efficiëntie, waar het Rijk op anticipeert met extra kortingen op de budgetten van Wmo en Jeugdhulp, is in Waterland – net als in andere gemeenten in Nederland – nog geen realiteit. Sterker nog, de aanvullende kortingen op de budgetten vanuit het Rijk leiden ertoe dat het streven naar budgettair neutrale inkomsten en uitgaven in het sociale domein verder weg is in plaats van dichterbij komt. Wij willen er in elk geval naar streven ons uitgavenpatroon in de pas te laten lopen met andere (vergelijkbare) gemeenten. Mocht het ons niet lukken, net als deze (vergelijkbare) gemeenten, de uitvoering van bovengenoemde wetten binnen de daartoe beschikbaar gestelde budgetten uit te voeren, dan zullen wij dit aan u melden met een bijpassend voorstel. Overigens streven wij geen (sociaal) minimale uitvoering van Wmo, Jeugdwet en Participatiewet na. Wij willen de hierboven genoemde (financiële) doelstellingen sociaal uitvoeren en denken dat dit ook kan. Mocht uiteindelijk uit de analyses blijken dat de aanwezige zorgvraag op geen enkele andere manier kan worden verkleind en/of verminderd, dan komen we bij uw raad terug met een voorstel met welk bedrag we dit wel sociaal kunnen uitvoeren.

Maatregelen

In dit informatiedocument staat een overzicht van de tot nu toe genomen maatregelen, de maatregelen die nog uitgewerkt worden en de ontwikkelopgave. De maatregelen kunnen als volgt worden onderverdeeld:

1. bedrijfsvoering;
2. beleidsinterventies korte termijn (beleidsmatrix);
3. beleidsplan sociaal domein 2019.

1. Bedrijfsvoering

Na de constatering dat er overschrijdingen zouden zijn, is er direct gestart met het in beeld brengen van de tekorten en het analyseren van de gegevens. Omdat er nog veel aanvullende vragen waren, hebben wij aan BMC opdracht verstrekt om t.a.v. de Wmo, Jeugd en Participatie een nadere analyse van de oorzaken van de overschrijdingen op te stellen. Deze rapporten zijn in juli aan het college aangeboden en op 3 september aan uw raad gepresenteerd. In de rapporten staan conclusies en aanbevelingen voor zowel de bedrijfsvoering als het beleid. En hoewel de stijgende uitgaven binnen het Sociaal Domein vooral hebben te maken met een toenemende zorgvraag, is tevens de conclusie getrokken dat onze organisatie op de gebieden van het Sociaal Domein onvoldoende 'in control' is. Op meerdere gebieden kan verbetering worden gerealiseerd.

Voor de bedrijfsvoering is een separaat plan van aanpak opgesteld dat onlangs door het college is vastgesteld. In dit plan staat hoe wij de processen, bedrijfsvoering en organisatie de komende 2 jaar willen stroomlijnen om beter in control te komen. Overigens hebben wij de onderzoeken niet afgewacht, en zijn we reeds vanaf begin dit jaar bezig de bedrijfsvoering verder op orde te brengen. Alle aanbevelingen van BMC zijn of worden inmiddels ter hand genomen.

Het gaat om de volgende actiepunten:

1. processen verbeteren;
2. automatisering op orde brengen;
3. managementinformatie goed inrichten;
4. financiën op orde brengen (taakstellend);
5. organisatie binnen het Sociaal domein verbeteren.

In de aansturing van de afdeling en in dit verbetertraject zijn een aantal maatregelen genomen om in control te komen. Zie daarvoor het Plan van Aanpak bedrijfsvoering.

2. Beleidsinterventies korte termijn (beleidsmatrix)

De gemeente Waterland is in 2014 begonnen met beleidsontwikkeling om zich de nieuwe opgaven in het sociaal domein eigen te maken en te komen tot oplossingen en samenwerking. Kijken we naar de inhoud, dan kunnen we concluderen dat we ons intensief hebben ingezet op de uitvoering van de nieuwe taken jeugdhulp en Wmo. Het is gelukt om de zorgcontinuïteit te waarborgen. De zorg en ondersteuning hebben altijd voorop gestaan. Op basis van de cliënt tevredenheidsonderzoeken kunnen we concluderen dat de mensen zich serieus genomen voelen en tevreden zijn over de uitvoering. Het is echter niet gelukt deze zorg binnen de beschikbare budgetten uit te voeren en we hebben hier niet tijdig op geanticipeerd.

In maart hebben wij u al een eerste analyse doen toekomen. De belangrijkste beleidsinhoudelijke conclusies uit de BMC rapporten zijn:

- de gemeente kent nagenoeg geen algemene voorzieningen en er wordt vaak gebruik gemaakt van een individuele voorziening, waardoor er zwaardere en duurdere vormen van hulp worden ingezet voor cliënten;
- bij de Wmo zijn er relatief veel cliënten en verstrekte (individuele) voorzieningen;
- bij jeugdhulp is niet bekend wat de oorzaak is van de stijging in de uitgaven van jeugdbeschermingsmaatregelen;
- het is lastig om de uitgaven voor de Jeugdwet te voorspellen vanwege verwijzingen door een huisarts, jeugdarts of medisch specialist;
- in tegenstelling tot de landelijke ontwikkelingen is er een toename in de instroom van de bijstand. Deze is hier hoger dan de uitstroom, en uitstroom laat een dalende trend zien;
- de stijging van de instroom wordt veroorzaakt door het huisvesten van statushouders en het wegvallen van andere inkomsten bij inwoners;
- op basis van (hernieuwd) klantcontact zal tot een versnelling in de uitstroom moeten worden gekomen.

In de bijgevoegde matrix staat een overzicht van de maatregelen die wij de komende tijd onderzoeken en uitwerken. Deze matrix is tot stand gekomen op basis van onze eigen analyse en op basis van de analyse van BMC verder uitgewerkt. Sommige maatregelen worden al uitgevoerd, zoals het vaker heronderzoeken of de ingezette hulp nog wel de juiste is of dat deze bijgesteld kan worden. Andere maatregelen hebben nog nader onderzoek nodig en nog weer andere maatregelen worden opgepakt in het nieuwe beleidsplan. In de matrix is (nog) niet aangegeven welke besparing kan worden bereikt. Wij streven ernaar komend

najaar een eerste indicatie hiervan te geven. Dit zullen wij dit verwerken in de Uitvoeringsagenda (zie hieronder).

Belangrijk element hierin zal zijn te onderzoeken of we met het investeren in algemene voorzieningen een verschuiving van individuele naar algemene en collectieve voorzieningen kunnen bewerkstelligen. Hiervoor is een goede (data)analyse van de klantstromen binnen zowel de Wmo als de jeugdhulp essentieel.

We spreken binnenkort weer met de huisartsen. Landelijk zien we meerdere voorbeelden waarin de samenwerking van gemeente en huisartsen kan leiden tot betere en kortere zorg. Wij willen deze voorbeelden met de huisartsen bespreken en samen onderzoeken wat we in Waterland kunnen doen om tot kostenbeheersing te komen.

Voor wat betreft de Participatiewet zal er een Plan van Aanpak Statushouders worden opgesteld en uitgevoerd, en zullen de inmiddels ingezette klantgesprekken met alle cliënten van de Participatiewet moeten leiden tot een teruggang van het aantal cliënten.

3. Beleidsplan sociaal domein 2019

In 2014 heeft uw raad het “Beleidsplan voor het sociaal domein 2015 – 2017 drie transities, één plan” vastgesteld. Hierin heeft uw raad beleidsuitgangspunten vastgesteld die richting gaven aan welke kant de gemeente op wil met het sociaal domein. Inmiddels zijn we enkele jaren verder en is het moment daar om de beleidsuitgangspunten en het beleid tegen het licht te houden en te bepalen waar herijking nodig is. We willen de in 2014 geformuleerde beleidsuitgangspunten niet verlaten, maar deze aanscherpen om tot een verdere transformatie van het sociaal domein te komen. Hiertoe hebben wij een uitgangspuntennotitie opgesteld. Als uitgangspunten worden in deze notitie voorgesteld:

1. Eerst eigen kracht.
2. De sociale basis op orde.
3. Dichtbij, op tijd en zo licht mogelijk.
4. Maatwerk.
5. Winst door samenwerking.
6. Eén plan, één gezin, één regisseur.
7. We gaan uit van het te bereiken resultaat.

Doel van de uitgangspuntennotitie is om bij de raad, de Klankbordgroep, de Adviesraad Sociaal Domein, de uitvoerders en bij onze inwoners te toetsen of de uitgangspunten worden onderschreven en om initiatieven op te halen en te vragen naar suggesties, ideeën en voorstellen om het beroep op (zware) zorg te verminderen en het bewustzijn en de verantwoordelijkheid hiervoor te delen.

Hiervoor organiseren wij een participatietraject. Mede op basis van de uitkomsten van dit traject en de uitwerking van de voorstellen in de matrix, stellen wij een nieuw concept beleidsplan op dat wij eerst voorleggen aan de Klankbordgroep en de Adviesraad Sociaal domein alvorens dit aan uw raad ter vaststelling voor te leggen.

Financiële toelichting

Op basis van de thans beschikbare gegevens over Jeugd en de WMO liggen de verwachte uitgaven voor de verstrekkingen op dit moment € 200.000,-- boven de voor 2018 beschikbare budgetten. Deze prognose is echter gebaseerd op in de administratie nog maar beperkt beschikbare informatie over verplichtingen. De beschikbaar gestelde budgetten voor WMO € 3,9 mln. en Jeugd € 2,9 mln. (beide voor verstrekkingen en uitvoering) liggen echter, na het bijramen in de 1^e IBU 2018 aanzienlijk hoger dan de bijdragen die wij voor 2018 van het rijk ontvangen.

De geëxtrapoleerde uitgaven t/m juli 2018 voor Participatie liggen voor heel 2018 iets boven de beschikbare budgetten. Maar ook voor Participatie geldt dat het beschikbaar gestelde budget met € 4,0 mln. (voor verstrekkingen en uitvoering), na het bijramen van budget in de 1^e IBU 2018, hoger ligt dan de bijdragen die wij voor 2018 van het Rijk ontvangen.

Het hierboven genoemde bestuurlijk kader leidt vervolgens tot de taakstellende opdracht om voor 2019 en volgende jaren een bedrag van circa € 1.7 miljoen te vinden. Dat gaan we vooral zoeken in beleidsaanpassingen en in de uitvoeringskosten. In de Uitvoeringsagenda zullen wij een eerste raming hiervoor opnemen op de onderscheiden onderdelen.

Incidenteel gaan we voor de tekorten uit het verleden twee geldstromen vanuit het Rijk onderzoeken:

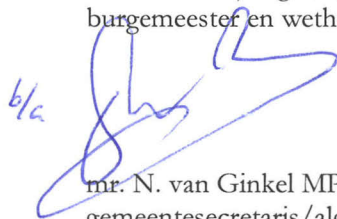
1. Transitiefonds;
2. Fonds Tekortgemeenten.

Daarnaast zullen wij de mogelijkheden uit de Vangnetregeling onderzoeken.

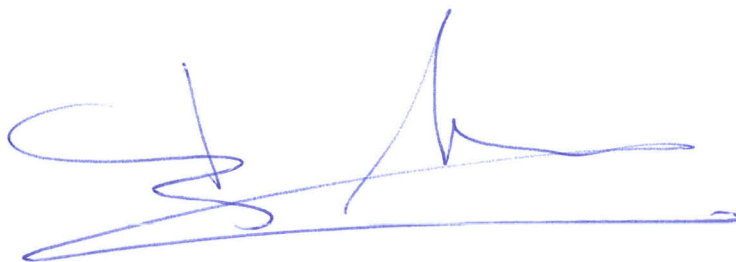
Vervolg

Op korte termijn zullen wij een Uitvoeringsagenda opstellen op basis van het plan van aanpak bedrijfsvoering, de beleidsmatrix en het beleidsplan 2019. De Uitvoeringsagenda zal ook de nu nog aanwezige “dubbelingen” in de bijgevoegde drie documenten stroomlijnen, zodat er met één werkdocument verder gewerkt wordt. Op basis van deze Uitvoeringsagenda willen wij u, via de klankbordgroep, graag periodiek, b.v. eens per kwartaal, bijpraten over de voortgang. Ook de Adviesraad Sociaal Domein willen wij als platform betrekken. De Uitvoeringsagenda zal eveneens worden voorzien van een financiële taakstelling.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders,

b/c

mr. N. van Ginkel MPM
gemeentesecretaris/algemeen directeur

L.M.B.C. Kroon
burgemeester

Bijlagen:

- Rapporten BMC over het Sociaal Domein (2)
- Plan van Aanpak bedrijfsvoering
- Beleidsinterventies korte termijn (beleidsmatrix)
- Uitgangspunten Beleidsplan Sociaal Domein 2019